

Introducere în antropometria comparată

Radu Stănese,

Universitatea "1 Decembrie 1918" Alba Iulia

Rezumat

Antropometria comparată propune o metodă arheometrică de identificare și măsurare fizică a proporțiilor prezente în creația plastică antropomorfă. Întreaga abordare este axată pe modelul semiotic saussurian de alăturare a semnificatului cu semnificantul, ca binom fundamental al comunicării. Prin aceasta, reflexul vizual al comparației devine sursa unei analogii antropometrice arhetipale, dezvoltată apoi ca principală metodă de măsurare și deducții logice. Premisa în analiza proporțiilor o constituie principiul de medie și extremă rație definit de Euclid la începutul secolului III î.Hr., care în epoca modernă a fost asimilat cu *secțiunea de aur* sau *numărul ϕ* .

Prezența secțiunii de aur în creațiile antropomorfe și arhitecturale a constituit obiectul de studiu al multor lucrări importante din istoria artei. O serie de cercetări dedicate secțiunii de aur și hermeneuticii corporale au arătat că numărul ϕ structurează anumite elemente din natură, inclusiv psihicul uman. Intuitiv și apoi conceptual, numărul de aur a fost utilizat în lucrările antropomorfe și are, din acest motiv, o semnificație deosebit de importantă în dezambiguizarea limbajului plastic al diferitelor culturi ancestrale.

Metoda antropometriei comparate evidențiază o serie de supra sau subdimensionări ale componentelor antropomorfe, precum și inversări sau permutări ale diferitelor puncte de referință antropometrice față de un sistem de referință real. Când asemenea disproporții au la bază principiul de medie și extremă rație, acestea sunt numite **abateri de aur**. Numeroasele studii de caz din cadrul lucrării evidențiază existența *abaterilor de aur* la foarte multe reprezentări antropomorfe din perioada preistorică, protoistorică și antică, dar și din arta primitivă contemporană. Astfel, sunt analizate reprezentări plastice din cele mai importante culturi paleolitice și neolitice, dar și din Antichitatea europeană și mezoamericană. *Antropometria comparată* se dovedește a fi o metodă simplă și eficientă de identificare a *abaterilor de aur*, concept ce articulează într-un mod inedit limbajul plastic. Aplicațiile antropometriei comparate evidențiază faptul că *prezentarea* corporală conține în mod obiectiv *numărul ϕ* , în timp ce *reprezentarea* plastică conține expresia *subiectivă a lui ϕ* , respectiv *abaterea de aur*. În acest context, este adus în discuție conceptul de *corporealitate*, pornind de la termenul utilizat de cercetătorul britanic Douglass W. Bailey în lucrarea sa *Figurine preistorice*.

Corporealizarea artificială funcționează empatic prin efectul subliminal al abaterii de aur; iar armoniile și dizarmoniile antropomorfe sunt cele mai directe mesaje ale omului către semenii săi. Retorica plastică a corporealității este articulată și nuanțată de abaterile de aur prezente în identitatea

culturală a diferitelor artefacte antropomorfe. Disproporția de aur a făcut posibilă intervenția artificială în armonia naturală a corpului, deschizând forme nebănuite de expresie. Criptată sau decriptată, corporealitatea a fost mediul de comunicare pentru toți inițiații și neinițiații. A fost și este o punte sincronică și diacronică între toți oamenii, din toate locurile și toate timpurile. În viața de zi cu zi, ca și în întreaga istorie, *corporealitatea* se dovedește a fi prima și ultima realitate a identității noastre ca indivizi și specie. În cadrul acestei corporealități, *abaterea de aur* evidențiază esența paradoxală a creației: pe de-o parte, exprimă percepția subliminală a unei simetrii antropometrice obiective, iar pe de altă parte, reprezintă aplicarea subiectivă a simetriei, ca efect stilistic primordial în istoria limbajului plastic.